

выступают источником сохранения, распространения и развития педагогического знания, обеспечивающего историческую преемственность поколений.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Вырщиков А.Н. Патриотическое воспитание молодежи в современном российском обществе: монография / А.Н. Вырщиков, М.Б. Кусмарцев. – Волгоград: Колибри плюс, 2006. – 186 с.
2. Рындак В.Г. Уроки Сухомлинского / В.Г. Рындак. – М.: Педагогический вестник, 2003. – 340 с.
3. Рындак В.Г. Школа: с веком наравне: монография / В.Г. Рындак. – Оренбург: ОГПУ, 2010. – 220 с.
4. Сухомлинский В.А. Воспитание советского патриотизма у школьников / В.А. Сухомлинский. – М.: Госуд. учебно-пед. изд-во Министерства просвещения РСФСР, 1959. – 148 с.
5. Сухомлинский В.А. Духовный мир школьника / В.А. Сухомлинский. – М.: Госуд. учебно-пед. изд-во Мин-ва просвещения РСФСР, 1961. – 221 с.

6. Сухомлинский В.А. Рождение гражданина / В.А. Сухомлинский. – М.: Молодая гвардия, 1971. – 336 с.
7. Сухомлинский В.А. Родина в сердце / В.А. Сухомлинский. – М.: Молодая гвардия, 1980. – 169 с.
8. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека / В.А. Сухомлинский. – М.: Педагогика, 1990. – 285 с.

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Белая Галина Викторовна – доктор педагогических наук, профессор, ФГБОУ ВПО «Оренбургский государственный педагогический университет» (г. Оренбург, Россия)

Круг научных интересов: педагогика

Скворцова Василиса Павловна – соискатель кафедры педагогики высшей школы ФГБОУ ВПО «Оренбургский государственный педагогический университет» (г. Оренбург, Россия)

Круг научных интересов: педагогика, воспитание.

УДК 373.313.1:004.9

ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Ірина СМІРНОВА (Ізмаїл)

Постановка проблеми. В сучасній освіті під інформаційними технологіями частіше всього розуміють комп'ютерні технології, тобто вважаємо, що ІТ-технології – це використання комп'ютерів і програмного забезпечення для зберігання, видозмінення, захисту, обробки, передачі й отримання інформації. Фахівців з комп'ютерної техніки і програмування називають ІТ-фахівцями.

Наголосимо, що інформаційні технології охоплюють все ресурси, необхідні для управління інформацією, особливо комп'ютери, програмне забезпечення й мережі, потрібно для створення, зберігання, управління, передачі й пошуку інформації. Широкого спектру розвитку дані технології отримали й у початковій школі, задля більш плідного забезпечення навчального процесу.

Сучасна українська освіта – освіта високих комп'ютерних технологій [1]. Українські діти живуть у світі розвитку інформаційної, інформатичної, електронної культури тощо. Інформатичний світ диктує свої закони – крім зошитів, ручок і підручників сьогоднішньому учневі дійсно необхідна сучасна комп'ютерна техніка. Вона потрібна, насамперед, для того, щоб із самого початку, сучасний персональний комп'ютер став для підростаючої людини не тільки (і не стільки) іграшкою, але насамперед

інструментом для навчання, творчості й спілкування з усім світом. Необхідно, щоб на «робочому столі» комп'ютера різноманітні «іграшки» і «стрілялки» звільнили місце словниками, енциклопедіям, мультимедійному й текстовому редакторам.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемами інформаційних технологій займалися такі вітчизняні вчені як Ю.О.Дорошенко, М.І.Жалдак, В.В.Лапинський, Ю.Я.Машбиць та багато інших. Аспекти реалізації педагогічної інноватики, інновацій в початковій школі та реалізацію інноваційних методів оцінювання навчальних досягнень розкрили такі науковці: М.Б.Євтух, В.Ф.Паламарчук, С.Д.Поляков, Л.Є.Петухова, В.В.Химинець.

Метою даної статті є аналіз розвитку, використання й становлення інформаційних технологій в початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в традиційну схему «учитель-учень-підручник» впроваджується нова ланка – комп'ютер, а в шкільну свідомість – комп'ютерне навчання. З усіх існуючих технічних засобів навчання комп'ютер у більш повному обсязі задовольняє дидактичним вимогам тому, що володіє додатковими можливостями, які допомагають керувати процесом навчання, максимально

адаптувати його до індивідуальних особливостей учнів. У цьому зв'язку інформаційні технології необхідно розглядати як визначний засіб підвищення ефективності навчання, психічного розвитку учнів.

Перед учителями постає завдання навчати дітей таким чином, щоб вони могли швидко й пластично реагувати, на умови навчання, що постійно змінюються, були б здатні відшукувати шляхи рішення нових проблемних завдань, досягти відмінного результату в реалізації інноваційного підходу в навчанні, що здійснює перехід на новий осучаснений продуктивно-творчий рівень [2]. Цього можна досягти з допомогою різноманітних технологій, що включають й інформаційну, інформатичну, комунікативну.

...«Раньше школы не приучали учеников, подобно молодым деревьям, развиваться из собственного корня, скорее они приучали их прищипывать к себе сорванные ветки... А между тем фундаментальное умение человека и есть дерево собственным корнем, который питается собственными соками, и поэтому всегда живет, зеленеет, цветет и приносит плоды». Такі відомі слова Я.А. Коменського найкраще характеризують розвивальне навчання.

Розвивальне навчання полягає в тому, щоб нічого не нав'язувати дитині, а разом з нею «відкривати» нові способи письма, читання, й перевіряти їхню придатність в навчальному процесі сучасної школи.

Тільки міркуючи, спостерігаючи, виконуючи практичні дії, дитина довідається «таємниці читання», математики, мови. Велике значення має ситуація успіху, яку учитель створює на уроці, й емоційний настрій учнів, упевненість у собі «Я зможу». Уроки розвивального навчання – жива лабораторія, де все враховано, зважено, апробовано. Дитина включена у постійну пошукову діяльність, у якій він бачить проблему, самостійно її аналізує, зіставляє, намагається застосувати свої знання, уміння і навички при її рішенні, маючи при цьому власну точку зору.

Зауважимо, що учні системи розвивального навчання цінують свої переваги, позитивні властивості характеру, уміють поважати себе за них, їм властиве цілісне сприйняття світу й людей, вони схильні до розуміння зв'язаності протилежностей.

Також вони високо допитливі, постійно шукають нові шляхи, способи мислення, люблять вивчати нові проблеми й ідеї, шукають різні можливості рішення завдань. Схильні відстоювати свої ідеї, не звертаючи уваги на реакцію інших; ставлять перед собою високу мету й намагаються її здійснити; допускають для себе можливість помилок і провалів; уміють не

піддаватися чужій думці; готові піти на ризик, щоб довідатися, що із цього вийде [3].

Основна мета розвивального навчання – формування повноцінної навчальної діяльності в учнів, що починає розкриватися з постановки навчального завдання, рішення якого відбувається за допомогою наступних навчальних дій:

- прийняття від учителя й самостійна постановка навчального завдання;
- перетворення умов завдання з метою виявлення загального відношення до досліджуваного об'єкта;
- моделювання окресленого відношення до предметної, графічної і символічної форм;
- перетворення моделі, відносин для вивчення її властивостей в «реальному вигляді»;
- побудова системи приватних завдань, що розв'язуються загальними способами;
- контроль над виконанням попередніх дій;
- оцінка засвоєння загального способу, як результату рішення даного навчального завдання.

Переваги використання ІКТ можна поділити на дві групи: технічні й дидактичні.

Технічними перевагами є швидкість, гнучкість, оперативність, можливість перегляду й прослуховування фрагментів і інші мультимедійні функції.

Дидактичні переваги інтерактивних уроків – створення ефекту присутності («Я це бачив»), в учнів з'являється почуття суттєвості, реальності подій, інтерес, бажання довідатися й побачити більше.

Впровадження ІТ-технологій у практику роботи вчителів початкових класів здійснюється за такими напрямками:

1. Створення презентацій до уроків.
2. Робота з ресурсами INTERNET.
3. Використання готових навчальних комп'ютерних програм.
4. Розробка й використання особистісних авторських програм, презентацій.

Вважатимемо за доцільне, що можливості ІТ-технологій допомагають вчителю в початковій школі при:

- створенні й підготовці дидактичних матеріалів (варіанти завдань, таблиці, пам'ятки, схеми, креслення, демонстраційні таблиці й т.д.);
- створенні моніторингів по відстеженню результатів навчання й виховання;
- створенні текстових робіт;
- узагальнення методичного досвіду в електронному вигляді.

Наголосимо, що за допомогою ІТ-технологій можна вирішити наступні завдання сучасної початкової школи:

- підвищення інтенсивності уроку;
- посилення мотивації учнів;

- моніторинг їхніх досягнень;
- підвищення ефективності навчального процесу за рахунок високого ступеня наочності;
- активізація пізнавальної діяльності, підвищення якісної успішності учнів;
- розвиток наочно-образного, інформаційного мислення;
- розвиток навичок самоосвіти й самоконтролю в молодших школярів;
- підвищення активності й ініціативності молодших школярів на уроці;
- підвищення рівня комфортності навчання.

Вважатимемо, що ІТ-технології можуть бути використані на будь-якому етапі уроку, а саме:

1. Для визначення теми уроку.
2. На початку уроку за допомогою питань по темі, що вивчається, створюючи проблемну ситуацію.
3. Як супровід пояснення вчителя (презентації, формули, схеми, малюнки, відеофрагменти й т.д).
4. Для самостійної роботи.
5. Для контролю учнів.

Підготовка таких уроків вимагає ще більш детальної підготовки вчителя, ніж у звичайному режимі. Готуючись до уроку з використанням ІТ-технологій, необхідно продумати послідовність технологічних операцій, форми й способи передачі інформації на великий екран [4]. Ступінь і час мультимедійної підтримки уроку можуть бути різними: від декількох хвилин до повного циклу.

Як писав великий педагог К.Д. Ушинський: «Если вы заходите в класс, от которого трудно добиться слова, начните показывать рисунки, и класс заговорит, а главное, заговорит свободно...». Тому, однією з найбільш удалих форм підготовки й подачі навчального матеріалу на уроках у початковій школі можна називати створення мультимедійних презентацій. Англійське прислів'я говорить: «Я почув – і забув, я побачив – і запам'ятав».

По даним сучасних українських учених людина запам'ятовує 20% почутого й 30% побаченого, і більше 50% того, що бачить і чує одночасно. Таким чином, полегшення процесу сприйняття й запам'ятовування інформації за допомогою яскравих образів – це основа кожного сучасного презентаційного проекту.

Методика використання мультимедіа-технологій допускає:

- удосконалення системи керування навчанням на різних етапах уроку;
- посилення мотивації навчання;

- поліпшення якості навчання й виховання, що підвищить інформаційну культуру учнів;

- підвищення рівня підготовки учнів у сфері сучасних інформаційних технологій;
- демонстрацію можливостей комп'ютера, не тільки як засобу для гри.

Дуже ефективними можуть бути тести, кросворди, таблиці, розроблені в програмі Microsoft Office Word. Робота в при використанні ІТ-технологій дозволяє використовувати такі форми пізнавальної діяльності, як фронтальна, індивідуальна, групова.

Учитель має можливість відслідковувати, коригувати роботу учнів, демонструвати робочий стіл з екрана учня іншим. Використовуючи функцію «іспити й тести», учитель має можливість створити свої власні екзаменаційні завдання, швидко зібрати відповіді учнів, статично розраховувати оцінку кожного. Функції «передачі файлів і передача відео» дозволяють за короткий час відправити на учнівські класмейти файли із завданнями, презентації, відеокліпи й відеоролики, що дозволяє більше раціонально використовувати робочий час уроку.

Спектр використання можливостей ІКТ у навчальному процесі досить широкий. Але, працюючи з дітьми молодшого шкільного віку, потрібно пам'ятати заповідь «Не нашкодь!». Тому на кожному уроці потрібно стежити, щоб безперервний час роботи не перевищував 15 хвилин і обов'язково проводити рухові фізхвилинки й фізхвилинки для очей.

Можливості INTERNET і мультимедіа дозволяють одержати знання не тільки з підручників, але й з різних мультимедійних енциклопедій і самих великих світових бібліотек. Робота з електронними дитячими енциклопедіями дає можливість за короткий час знайти потрібну інформацію. Використання графічних, звукових і інтерактивних можливостей комп'ютера створює позитивне емоційне середовище на заняттях, дає можливість розвиватися учням.

Висновок. Отже в сучасній українській державі уроки з використанням ІТ-технологій стають звичайними для учнів початкової школи, а для вчителів стають нормою роботи. За допомогою ІТ-технологій учитель проводить теперішні віртуальні подорожі в природу, по містах і світу взагалі. Робота на сучасних комп'ютерних тренажерах дозволяє довести обчислювальні навички учнів до автоматизму, а музичні презентації й кліпи допомагають естетичному вихованню учнів.

Наголосимо, що навчання – це серйозна праця. Саме тому навчання повинне бути

цікавими, а інтерес викликає здивування, будить думку, викликає бажання розуміти, творити, реалізовувати.

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1.Свтух, Микола Борисович. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень [Текст] : монографія / М. Б. Свтух, Е. В. Лузік, Л. М. Дибкова. – К. : КНЕУ, 2010. – 248 с. – ISBN 978-966-483-256-1.
- 2.Паламарчук, Валентина Федорівна. Першооснови педагогічної інноватики [Текст]. Т.2 / В. Ф. Паламарчук. – К. : Освіта України, 2005. – 504 с. – ISBN 966-8847-08-3.
- 3.Поляков, Сергей Данилович. Педагогическая инноватика: от идеи до практики [Текст] / С. Д. Поляков. – М. : Центр "Педагогический поиск", 2007. – 176 с. – (Библиотека администрации школы). – ISBN 5-901030-92-3.

4.Химинець, Василь Васильович. Інновації в початковій школі [Текст] / В. Химинець, М. Кірик. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 312 с. – ISBN 978-966-634-474-1.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Смирнова Ірина Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформатики Ізмаїльського державного гуманітарного університету; доцент науково-організаційного відділу Університету Менеджменту Освіти Національної Академії Педагогічних Наук України

Коло наукових інтересів: інформаційна культура майбутніх учителів початкових класів, розвивальне навчання в початковій школі, формування інформатичних компетенцій як вчителів, так і молодших школярів тощо, мультимедійні технології, інформатизація вищих навчальних закладів.

УДК 378.1

ИДЕИ ЦЕЛОСТНОЙ ШКОЛЫ В ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ В.А. СУХОМЛИНСКОГО

Людмила СОКОЛОВА (Оренбург)

В век глобализации мировое пространство стремительно меняется: углубляются процессы информатизации, становления открытого общества, перехода к экономике знаний. В современном социокультурном контексте российское образование ставит целью развитие человека, самосозидание и самоопределение. Общее направление педагогической мысли обозначается как императивы «думать от человека», «возвращение мысли в сферу культуры» [2; 3]. Группой канадских ученых (Рамзей, Л. Смит, Б. Тейлор – Холтон, К. Тиндал) была представлена концепция как образовательная инициатива, как попытка дать педагогический ответ на потребности изменившейся современной жизни [6]. С новыми теоретическими выводами естественных наук связывают свою работу немецкие ученые [7]. Их проблемы связаны со школой, обществом и личностью. Их меры направлены против «опустошения смысла современных форм жизни», падающего ее качества в новом социальном и экологическом окружении и вытекающего отсюда дефицита социализации молодежи, что может привести к самым катастрофическим последствиям.

Однако на этом пути необходимо переосмыслить, придать новое понимание и выработать новые основания для педагогики и всей социально-педагогической деятельности в обществе: преодолеть фундаментальные методологические ошибки прошлого: отсутствие целостности в понимании основ человеческой

цивилизации, естественно-научного знания (физической картины мира) и человека; отказаться от методов прошлого решать внутренние проблемы, подходя к ним с внешней стороны. До сих пор все проводимые реформы, в основном, решали количественные проблемы (способствовали развитию форм обучения, модернизации учебных планов, программ, средств обучения и системы управления, скорее углубляли проблемы; там, где требовалось изменить человека, стремились изменить мир вокруг него и т.д.).

Основная идея нового подхода «науки целого» исходит из современных достижений естествознания, свидетельствующих о наличии общей структурной константы, которая обеспечивает основополагающий порядок во всех системах. В качестве интегральной ее части рассматриваются новейшие исследования хаоса и порядка в универсуме в контексте новых представлений о живой и саморегулирующейся системе Земли; о существовании случайности и необходимости; о наличии тесной связи между организмами и окружающей их средой. Сила самоорганизации в системах природы (включая человеческий организм) может показать свою конструктивную сторону, поскольку в человеке заложен высший параметр порядка, который концентрирует творческий потенциал (нарушение правил приводит к нарушению равновесия и поставило человечество на грань выживания).